

CONSIDERAȚII PRIVIND SENSUL SCHIMBĂRII ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT MILITAR POSTLICEAL DIN FORȚELE TERESTRE

CONSIDERATIONS REGARDING THE MEANING OF CHANGE IN THE LAND FORCES POST-SECONDARY MILITARY EDUCATION SYSTEM

Lt.drd. Mioara (ȘERBAN) CULEA*

Criza pandemică ne-a demonstrat ironic și paradoxal forța nemaipomenită a schimbării sau necesitatea de a ne schimba prin degradarea relațiilor cu autoritățile și prin fenomenul work from home sau school from home. Schimbarea are sens, că este vorba fie despre un fenomen generat în mod natural, fie despre o consecință a unei acțiuni omenești. Cuprins între o realitate obiectivă și una subiectivă, sistemul de învățământ militar are puterea de a produce mutații calitative printr-o nouă versiune, cea intersubiectivă, în care accentul cade pe importanța valorilor și credințelor care, dincolo de resursele fizice, au constituit de-a lungul istoriei, mai ales prin războaiele purtate, cea mai importantă resursă prin care liderul obține, prin strategia asumată, victoria. Observarea sistematică, ca metodă de cercetare, a creat contextul unei alchimii complexe care să confirme obligația indezirabilă a ceea ce produce sensul și a creat un algoritm al reconstrucțiilor viitoare, bazate pe schimbări în toate cele trei dimensiuni, dar acordând credit suplimentar realității intersubiective, prin sensul dat.

The pandemic crisis has ironically and paradoxically demonstrated an incredible drive for change and the need for this, due to a continuous downgrade of the relations with the authorities and to the phenomenon of “telework” or “online schooling”. Change makes sense, whether it is a naturally generated phenomenon or a consequence of human action. Caught between an objective and a subjective reality, the military education system has the power to produce qualitative mutations, through a new version, the intersubjective one, in which the emphasis falls on the importance of values and beliefs. These beliefs represented, beyond physical resources and throughout history, especially through the wars fought, the most important resource through which the leader obtained victory, based on the assumed strategy. Used as a research method, systematic observation created the context for a complex alchemy that confirmed the undesirable obligation of what produces meaning and created an algorithm of future reconstructions, based on changes in all three dimensions giving additional credit to intersubjective reality, through the given meaning.

Cuvinte-cheie: realitate obiectivă; realitate subiectivă; realitate intersubiectivă; tradiții și valori; premisele schimbării; management strategic; resurse educaționale; programe de studii.

Keywords: objective reality; subjective reality; intersubjective reality; traditions and values; premises of change; strategic management; educational resources; study programs.

Considerații preliminare privind sensul schimbării

Pentru a sublinia importanța schimbării în sistemul de învățământ militar, am conturat câteva repere privind mediul actual și tranziția către viitor. Schimbarea este o constantă care rezidă în ajustarea continuă a prezentului. Reorganizarea învățământului militar reprezintă un proces inerent atât la nivel de sistem (macro), cât și la nivelul instituțiilor de învățământ militar (micro).

La nivel macro, sistemul de apărare ar trebui să

aibă la bază și să conducă printr-un set de sisteme, procese și fapte interdependente și interconectate. Implementarea politicilor, strategiilor, obiectivelor și planurilor acestuia trebuie să fie determinată și asigurată printr-un set clar și integrat de procese. Acestea ar trebui să se desfășoare, să fie conduse și îmbunătățite în mod permanent. Iar deciziile să se bazeze pe informații sigure și reale referitoare la performanțele prezente și la cele previzionate, la capacitatea proceselor, la așteptările și experiențele celor implicați.

La nivel micro, configurația ideală se bazează pe lideri care stabilesc și comunică o direcție clară pentru organizația pe care o conduc. Stabilesc cultura, valorile, etica și structura de conducere

*Statul Major al Forțelor Terestre
e-mail: smioara021@gmail.com

care oferă organizației o identitate proprie și atractivitate pentru părțile interesate. Trebuie să demonstreze capacitatea ca, în vremuri nesigure, să adapteze și să realinieze direcția organizației.

Scopul studiului vizează observarea sistematică privind nevoia de schimbare, cu accent pe învățământul militar postliceal, diagnosticând atât nevoia de schimbare, cât și schimbarea în sine prin trei tipuri de realități: obiectivă, subiectivă și intersubiectivă.

În acest sens, metodele utilizate în evaluarea stării reale a organizației furnizoare de educație, de nivel postliceal, față de cerințele actuale ale sistemului de învățământ s-au concentrat pe prelucrarea și interpretarea datelor colectate din documentele programatice ale instituției, dublate de observarea sistematică, externă. Din perspectivă sistemică, evaluarea:

- aplicată contextului, a avut ca ținte identificarea nevoilor de schimbare, nivelul de acceptare din partea beneficiarilor-elevi;
- aplicată intrărilor, a avut ca țintă radiografierea stării inițiale;
- aplicată proceselor, a avut ca țintă derularea concretă a activităților;
- aplicată ieșirilor, a avut ca ținte contabilizarea rezultatelor obținute (reacții favorabile sau nefavorabile ale părților implicate), în raport cu obiectivele stabilite și cu satisfacerea nevoilor identificate.

Perspectivile de modernizare a învățământului militar au la bază patru piloni importanți, și anume managementul strategic, resursele educaționale, programele de studii și managementul calității. În acest sens, rezultatele așteptate sunt intim corelate cu acestea.

Ecografia învățământului militar postliceal – premisele schimbării

Schimbarea are sens. Iar sensul este dat de premisa că există două tipuri de realități: o realitate impersonală sau obiectivă și o realitate personală sau subiectivă. În realitatea impersonală sau obiectivă, lucrurile există independent de sentimentele și credințele noastre. Un exemplu de realitate impersonală este forța gravitațională, care îi afectează în aceeași măsură pe oamenii care cred în ea, precum și pe cei care nu cred în ea. Din perspectiva sistemului de învățământ militar, realitatea obiectivă este construită din

reprezentările pe care o organizație furnizoare de educație le oferă, în scopul realizării acțiunilor militare pentru îndeplinirea misiunilor încredințate armatei.

În schimb, realitatea personală sau subiectivă depinde foarte mult de sentimentele și credințele fiecărui individ, de încrederea pe care o are în sine, dar și în cei din jurul său, în comandant, în armament, în gradul de coeziune al subunității, în nivelul satisfacției și, nu în ultimul rând, în barometrul normativității militare. Percepția pe care un individ o are asupra unui aspect, context sau persoană reprezintă propria realitate, realitate care este filtrată și dictată de sentimentele și emoțiile personale.

În general, se presupune că realitatea poate fi impersonală sau obiectivă și personală sau subiectivă. Se reia paradigma prin care lumea este situată între alb și negru, între pace și război, între naștere și moarte, între trecut și viitor. Însă, nu doar Dante Alighieri introduce *Purgatoriul* ca fiind a treia stare, interconectând Infernul cu Paradisul, ci și prezentul se interpune între trecut și viitor, viața, între naștere și moarte, culoarea, între alb și negru, așa după cum existența unui al treilea nivel, al realității intersubiective, se poziționează între obiectiv și subiectiv. Acesta depinde de comunicarea dintre mai mulți indivizi, mult mai mult decât de sentimentele și credințele lor. Un exemplu foarte concret al unei astfel de realități este cel al banilor. Faptul că miliarde de oameni cred în valoarea acestora îi face să fie indispensabili pentru diverse achiziții. Dacă s-ar pierde crezul în ceea ce reprezintă, aceștia nu ar mai rămâne decât simple bucăți de hârtie. Organizația fiind un sistem structurat de interacțiunea oamenilor, în scopul realizării unor obiective comune (Vlăsceanu 2003, 19), relațiile constituite în cadrul acesteia asigură această a treia dimensiune a realității. Fie că vorbim despre grupuri construite prin relații spontane, flexibile, de tip informal, fie că vorbim despre structuri clar definite, în care există reguli, reglementări, ierarhii ale obiectivelor, relații de autoritate, responsabilitate sau putere, de tip formal, acestea pot constitui o rețea de sens (Harari 2015, 131).

Realitatea intersubiectivă creată în sistemul militar este forța constituită din cele două dimensiuni relaționate sinergetic, care conturează un mecanism destinat în exclusivitate militarilor.

Credința comună a militarilor în această forță, pe care ei înșiși o construiesc, le permite depășirea barierelor pe care războiul le ridică tot mai ingenuu și mai subtil. Organizația militară este o instituție în care activitatea se desfășoară în echipă. Realitatea interpersonală ia naștere pe terenul fertil al realității obiective, unde individul nu poate acționa sub impulsul exclusiv al emoțiilor personale, ci sub amprenta colectivului, al grupului, al valorilor, al credințelor și sensului în care, în mod colectiv, a decis să creadă.

Una dintre problemele sistemului de învățământ militar este generată de faptul că programele de formare din toate instituțiile de învățământ militar, în lipsa existenței și recunoașterii la nivel național a ocupațiilor militare, sunt construite în conformitate cu calificarea profesională, obținută la finalul acestuia, comună învățământului civil. În proiectul privind modificarea Legii învățământului preuniversitar – România educată, se enunță și (re)afirmă nevoia realizării programelor analitice „pe arme și specialități, corespunzătoare ocupațiilor și calificărilor specifice Ministerului Apărării Naționale...” (Ministerul Educației 2022, 26).

Învățământul postliceal militar asigură formarea inițială a maiștrilor militari și a subofițerilor, articulând profilul viitorului militar atât în teorie, prin cunoștințele specifice programelor de formare, cât și prin practică, oferită de stagiile aferente pregătirii militare. Eficiența scăzută a programelor de studii derivă din necorelarea acestora cu nevoile de competențe necesare participării la operații întrunite și îndeplinirii atribuțiilor postului în care urmează să fie încadrați absolvenții, în diferite etape ale evoluției în carieră. Faptul că formarea inițială a cadrelor militare se realizează prin programe de formare aparținând calificărilor profesionale din învățământul civil, corelată cu pregătirea militară în armă și specialitate, poate fi considerat consecința declinului pe care sistemul îl resimte, în contextul satisfacerii nevoilor beneficiarilor. Sistemul de apărare pare supus astfel presiunilor pieții muncii și culturii, dar și progresului tehnic și tehnologic și pare să renunțe la ceea ce a avut și are specific: coeziune, simboluri, valori proprii și norme, tradiții, relații interpersonale. Acest lucru conduce la transformarea elevilor în specialiști, înainte de a fi soldați, definindu-și rolul într-o manieră îngustă

și fiind mai puțin disponibili pentru sarcini care se execută în mod obișnuit în sistem. Nu trebuie ignorată, de asemenea, relația dintre inteligență și educație care produce o școală de gândire într-un sens diferit: „o experiență educațională care se străduiește să ne învețe cum să gândim, nu doar ce credem” (Adams 2020, 196). În școala românească și nu doar aici, nimeni nu știe tot, însă cunoașterea unui domeniu ți le deschide pe toate. În ansamblul organizat de cunoștințe care constituie, evident, cultura, a ști orice înseamnă a ști să cauți orice și, mai ales, cum să valorifici ceea ce ai găsit. Educația, problema învățării, în genere, este cheia de interpretare pentru dificultăți, avertizând constant asupra întrebării „cine învață, cei ce știu, sau cei ce nu știu?” (Noica 2019, 225).

La nivel național, Strategia militară a României 2021 vizează modernizarea sistemului de învățământ pe „trei direcții fundamentale: personalizarea și asigurarea procesului educațional pentru toți elevii și studenții militari; flexibilizarea sistemului de educație în funcție de priorități și provocări; adaptabilitatea sistemului la schimbările externe și la tendințele viitorului. O prioritate majoră este reorganizarea sistemului de formare inițială și continuă a cadrelor didactice, inclusiv a celor din învățământul superior; în vederea creșterii pregătirii acestora în domeniul evaluării teoretice, dar mai ales metodologice și practic-aplicative, pentru o legătură mai bună cu nevoile operative ale unităților și realitatea mediului de operare” (Ministerul Apărării Naționale 2021, 17).

Reziliența sistemului de învățământ militar se conturează pe două linii de acțiune:

- actualizarea programelor de formare actuale, în scopul dezvoltării unor competențe transversale, inclusiv cu noțiuni de educație creativă, precum și prin competențe, orientate către tranziție structurală și digitală;
- modernizarea infrastructurii educaționale și a dotării aferente, în corelare cu nevoile prezente și viitoare ale structurii de forțe și cu provocările mediilor de acțiune, în vederea asigurării participării la un proces educațional de calitate, modern (Ministerul Apărării Naționale 2021, 26).

Aceste proiecții se realizează cu un efort considerabil pe toate palierele educaționale, de la managementul strategic la cel al calității, procesul implicând acțiuni complexe și de lungă durată.

Henri François Tecos afirma, în *Revue Militaire Suisse* nr. 1/1943, sub titlul „Războiul, armata și psihologia experimentală”, faptul că „armata nu este decât un grup complex de muncitori de război, cu alte cuvinte, o reuniune de oameni, ce au de îndeplinit o muncă specială, ajutându-se de scule speciale, urmărind anumite reguli și metode. Nicio altă activitate omenească nu este mai complicată, mai primejdioasă, mai excitantă îndeosebi, decât bătălia” (Tecos 1943).

Realitatea obiectivă

În prezent, școala militară postliceală, prin calificările profesionale pe care le școlarizează, oferă absolvenților atât o ocupație în mediul civil, cât și o funcție pe care o poate încadra prin gradul pe care îl obține implicit la absolvirea școlii. Această realitate potențează o categorie de forță de muncă ce poate oricând migra din mediul militar în cel civil, pe de o parte, și naște o îndoială cu privire la congruența dintre competențele cerute de angajatori și rezultatele oferite de școala militară postliceală, pe de altă parte.

O radiografie a învățământului postliceal militar actual aduce în prim plan nevoia unui sistem de educație și formare care să poată fi corelat cu piața muncii, cu realitatea obiectivă. Pentru a reduce discrepanțele dintre cererea pieței muncii și oferta educațională, este necesară intervenția strategică în jurul celor patru piloni: management strategic, resurse educaționale, programe de studii și managementul calității.

La nivelul managementului strategic, centrul de greutate presupune o proiecție atent concepută în contextul actual atât în ceea ce privește capitalul uman și material al instituției, prin asigurarea tuturor nevoilor necesare obținerii calificărilor profesionale din mediul civil, cât și în ceea ce privește capitalul specific mediului militar, prin care li se asigură capacitățile necesare obținerii brevetului de maistru militar sau subofițer în arma și specialitatea aleasă. Acesta are la bază stabilirea unor ținte strategice pentru perioada de existență a proiectului de dezvoltare strategică, cu o abordare fezabilă pentru fiecare plan operațional care pune în aplicare îndeplinirea obiectivelor, precum și organizarea internă a instituției de învățământ, funcționarea eficientă a sistemului de comunicare internă/externă cu actorii principali – beneficiari direcți ai educației, precum și cu cei indirecti, de

la părinți la alte instituții și organizații cu rol în conceperea și furnizarea ofertei educaționale.

Premisele fundamentale generale pentru toate nivelurile sunt:

- interacțiunea dintre școală și beneficiarul direct al educației – elevul, fundamentată pe înțelegerea rolului fiecărei părți, esențială în oferirea unui program educațional, parcurgerea procesului de recrutare în mod asumat și conștient privind cunoașterea atât a finalității programelor de formare, cât și a consecințelor, în cazul nepromovării examenului de absolvire;

- filozofia și obiectivele școlii, identificate și dezvoltate în cooperare, clar enunțate și acceptate mutual, care asigură direcționarea activității educaționale, a orientării profesionale în vederea satisfacerii nevoilor în schimbare ale beneficiarilor direcți ai educației – elevii;

- prioritățile educaționale ale școlii care reprezintă nucleul în jurul căruia sunt articulate toate aspectele programelor educaționale (care oferă tuturor elevilor oportunități pentru dezvoltarea intelectuală, personală și socială, morală și cetățenească, fizică).

La nivelul resurselor educaționale, umane și materiale, dezvoltarea bazei materiale pentru desfășurarea procesului de învățământ impune două cursuri de acțiune: atât asigurarea infrastructurii educaționale și a dotării aferente calificărilor profesionale pentru care școala este acreditată, cât și asigurarea cu tehnică militară corespunzătoare armelor și specialităților militare, asimilate de programele de formare pentru calificările profesionale aflate în derulare. În acest context, dotarea impune asigurarea cu subansamble, piese, truse, aparate de măsură și control necesare efectuării lucrărilor de demontare, montare, reglaj, întreținere, în cantități corespunzătoare, astfel încât elevii să poată lucra practic, precum și reabilitarea/modernizarea și dezvoltarea infrastructurii școlare și a bazei de antrenament și logistică prin completarea acesteia cu tehnică militară, echipamente, aparatură și materiale similare celor din dotarea unităților operaționalizate. Se impune, de asemenea, dezvoltarea infrastructurii informaționale, simularea și rezolvarea cu ajutorul calculatorului a unor procese/fenomene specifice instrucției. Anul acesta, Ministerul Educației a emis un ordin (nr. 3497) pentru aprobarea standardelor de echipare a unităților de învățământ preuniversitar

cu echipamente tehnologice prin intermediul cărora să se asigure calitatea activităților educaționale digitale/virtuale, care cuprinde lista echipamentelor tehnologice și a specificațiilor tehnice minimale ale acestora.

În ceea ce privește resursa umană, sunt vizate dezvoltarea competențelor metodice și de specialitate ale personalului didactic și instructorilor militari, stimularea perfecționării cadrelor didactice prin obținerea de grade didactice, studii aprofundate, dobândirea de noi competențe profesionale prin diferite activități de învățare formală, nonformală și informală, astfel încât să acumuleze, la fiecare interval consecutiv de cinci ani, considerat de la data încadrării pe funcție, minimum 90 de credite profesionale transferabile. Este adevărat că se impune „*creșterea răspunderii profesorilor pentru rezultate, dar și de un sprijin mai mare pentru acei profesori, inclusiv prin salarii decente, formare, echipamente, materiale de învățare etc.*” (Iosifescu 2022)

În același capitol, o țintă importantă o reprezintă creșterea sau menținerea nivelului general de instruire a personalului și subunităților, în scopul îndeplinirii misiunii de bază a instituției, executării serviciului interior și asigurării îndeplinirii sarcinilor legale și intervenției în diferite situații. În acest scop, sunt necesare organizarea și desfășurarea ritmică, pe niveluri ierarhice, a instrucției forțelor în vederea perfecționării gradului de instruire a personalului și subunităților pentru îndeplinirea misiunilor ce le revin, pe timp de pace, în situații de criză și de război, respectiv asigurarea pazei și securității obiectivelor instituției, realizarea și menținerea sistemului de comunicații și asigurarea suportului logistic (transporturilor de aprovizionare și mentenanței tehnicii, armamentului și echipamentelor militare); de asemenea, participarea la activități și acțiuni, la misiuni, schimburi de experiență cu parteneri NATO, în vederea aprofundării și utilizării procedurilor standard de operare, implementării acestora în programele analitice etc.

În aceeași ordine de idei, este extrem de importantă necesitatea formării cadrelor didactice și a instructorilor sub aspectul ajutorului de care au nevoie elevii pentru a înțelege, încă din primele zile de la îmbrăcarea uniformei militare, ce înseamnă normele și principiile vieții militare, rațiunea exigenței, necesitatea unității de acțiune, a coeziunii

și a solidarității, valoarea desosebită a ordinii și disciplinei. În contextul actual, disciplina trebuie să se bazeze pe conștiință, pe înțelegerea atribuțiilor. Încrederea în sine și în colectiv, sentimentul de siguranță și echilibru se amplifică acolo unde există ordine, unde fiecare își îndeplinește sarcinile asumat.

Programele de studii ale instituțiilor de învățământ postliceal susțin formarea inițială a maiștrilor militari, cu unele calificări profesionale, echivalente mediului civil, cum ar fi: *maistru mecanic, maistru pentru tehnologia chimică anorganică, maistru mecanic mașini și utilaje pentru construcții*. De asemenea, pentru programul de studii postliceale cu durata de un an – formarea inițială a subofițerilor – instituțiile de învățământ sunt acreditate pentru calificări profesionale echivalente mediului civil, cum ar fi: *tehnician instructor-auto, tehnician tehnolog mecanic, tehnician cadastru funciar-topograf, tehnician drumuri și poduri*.

La nivel european, există un interes major pentru educația în domeniul militar, pornind de la proiectul de standardizare a pregătirii continue a instructorilor militari. Astfel, programul NATO de consolidare a învățământului militar (*Defence Education Enhancement Program/DEEP, NCO Instructor Development Reference Curriculum*) are ca obiectiv principal elaborarea curriculei dedicate educației militare a subofițerilor, pentru trei tipuri de cursuri, adresate instructorilor militari: *Basic Instructor Course (BIC), Advance Instructor Course (AIC), Master Instructor Program (MIP)*.

La nivelul managementului calității, se asigură utilizarea rezultatelor autoevaluării atât pentru optimizarea funcționării și dezvoltării organizației furnizoare de educație, cât și pentru realizarea periodică a activităților de evaluare, a modului în care realitatea obiectivă oferită de instituție este în acord cu realitatea subiectivă a elevilor, prin crearea unei comunități care se supune unei realități intersubiective. Schimbarea produce un algoritm ușor de descifrat de această dimensiune, fiind o serie metodică de proceduri, în scopul rezolvării problemelor și luării deciziilor, nefiind un calcul în sine, cum este managementul strategic, ci o metodă. Singura condiție în descifrarea algoritmilor este ca responsabilii de acest domeniu să folosească propria matrice de judecată, în funcție de impactul asupra emoțiilor,

asupra realității subiective, personale. În felul acesta, devine un domeniu asumat, o strategie organizațională a culturilor de relații.

Rezultă din realitatea obiectivă a mediului educațional, descris din perspectiva celor patru piloni, că există factori care influențează corelarea cerințelor competențelor cu rezultatele învățării oferite, iar la nivelul managementului, se fac eforturi pentru a furniza programe și resursă umană de calitate.

Realitatea subiectivă

Pentru grecii din perioada clasică, noțiunea de suflet ar fi fost echivalentul noțiunii moderne de subiectivitate. Stoicii erau interesați, printre multe alte aspecte filosofice, și de viețile individuale pe care le considerau „*fragmente desprinse din sufletul lumii*” (Marcus 2018, 27). Seduși de afirmația că „*fiecare ființă are o originalitate ireductibilă, inexplicabilă, prin simpla compoziție a lucrurilor sau a principiilor preexistente*” (Marcus 2018, 11), putem opina în favoarea recunoașterii sinelui ca realitate subiectivă, identitate și valoare individuală.

Realitatea subiectivă se construiește prin culegerea în mod direct a realității personale, proprii a beneficiarilor direcți ai educației – elevii –, aspect care ține de valori și credințe, care permite configurarea unei hărți individuale, proprii, personale, dar și prin feedbackul pe care instituția de învățământ îl primește în mod direct, prin existența sau inexistența concurenței la admitere, precum și indirect, primit de la beneficiari (unități și mari unități, unde absolvenții încadrează prima funcție). În consecință, realitatea subiectivă este percepția personală a fiecărui beneficiar, fie că vorbim despre elev, fie că vorbim despre cel care uzează de competențele elevului, față de cei patru piloni pe care i-am prezentat anterior.

Astfel, în ceea ce privește managementul strategic, deși, la prima vedere, pare a fi o acțiune independentă de elevii – beneficiari, liderul dezvoltă misiunea, viziunea și valorile organizației prin dezvoltarea și promovarea exemplului personal al valorilor, eticii și responsabilităților publice care susțin cultura, dar și prin implicarea activă a beneficiarilor direcți ai educației în conturarea acesteia, asigurându-se că există coeziune, interconectivitate între valorile culturii organizaționale și cele proprii.

În privința resurselor educaționale, fie că este vorba despre cele umane sau materiale, informaționale, realitatea subiectivă se conturează prin interacțiunea cu beneficiarii direcți ai educației, prin participarea la întâlniri, prin înțelegerea și răspunsul la necesități și așteptări. Esențială este recunoașterea individuală a acestora pentru a contribui la îmbunătățirea resurselor educaționale, pentru loialitate etc. Cunoașterea și comunicarea sunt elemente care contribuie la identificarea, înțelegerea și anticiparea necesităților și așteptărilor părților interesate.

În demersul privind analiza datelor – pe termen scurt și pe termen lung – privind efectele parcurgerii programelor de formare, în prezentul dat de oferta educațională actuală, este necesară o evaluare a gradului de satisfacție a acestora și urmărirea traseului profesional, care va permite conturarea unei realități cât se poate de evidente. Se impune, astfel, revizuirea ofertei educaționale, în esență, pe baza feedbackului primit de la beneficiari și a benchmarkingului utilizat pentru optimizarea ofertei educaționale. Acest demers de revizuire a curriculumului pentru învățământul postliceal, sub toate aspectele metodologice – de elaborare, avizare și aprobare a standardelor de pregătire profesională –, reprezintă un demers complex, riguros și foarte costisitor, mai ales din punctul de vedere al resursei timp. Curriculumul scris, prin planul de învățământ și programele școlare, are la bază standardul de pregătire profesională. Acesta se dezvoltă pe module, determinate de structura unităților de competență. Fiecărei unități de competență din standardul de pregătire profesională îi corespunde un modul. Pregătirea practică se asigură prin conținuturi și număr de ore în modulele de specialitate și este cuprinsă în norma didactică a profesorului de specialitate. Este necesară, de asemenea, extinderea pregătirii practice, susținute de nevoia pregătirii în armă și de specialitatea militară pentru care se formează absolventul.

În consecință, nu poate fi realizată o schimbare la acest nivel fără o analiză riguroasă pentru a determina impactul, efectele, riscurile și, de ce nu, factorii critici de succes.

Managementul calității, ca proces omniprezent al oricărei organizații, are rolul de a stabili mecanismul de evaluare a percepției personale a fiecărui beneficiar cu privire la managementul

strategic al instituției, la resursele educaționale și la programele de formare.

Realitatea intersubiectivă

Organizația militară este o instituție care gestionează, dezvoltă și valorifică întreg potențialul său la nivel de echipă, de interacțiune implicită și încurajată permanent. Sensul dat de această sintagmă este construit de mai mulți indivizi care țin împreună o rețea comună de crezuri, care împărtășesc aceeași viziune, care își consolidează credințele într-o rețea de sens. Dincolo de realitatea obiectivă, care este palpabilă și reală, prin întreg arsenalul care o definește, sistemul de apărare deține și un mecanism aparte, de construcție a unor arme spirituale, pe care, personal, le consider extrem de importante, valoroase și care conturează miezul acestui mecanism ingenios și complex care este armata. Ideile, trăirile, sentimentele se înghesuie, se împiedică reciproc, se armonizează sau se sufocă sub avalanșa de informații și impresii noi pe care grupul le provoacă. Însă, atunci când ajung să se echilibreze, să se structureze, să capete relief și personalitate, dobândesc stil și unitate arhitectonică. Construiesc o realitate intersubiectivă, care devine indestructibilă.

Metodologia cercetării

Problematika cercetării, pe lângă certitudinea valorii contemporane pe care o deține, este strâns corelată și cu contextul actual al mediului de securitate, războiul din Ucraina și confirmarea nevoii de specialiști care să poată asigura puterea de luptă, de cadre militare capabile să asigure contracararea oricărui tip de riscuri și agresiuni, îndreptate asupra suveranității și integrității teritoriale a României.

În procesul de cercetare, am folosit metoda observării sistematice, metoda de explorare directă a realității. Transformarea structurilor de învățământ militar prin crearea unei fizionomii specifice, recunoașterea ocupației militare și introducerea calificărilor militare reprezintă o variabilă care merită consacrată. Investigarea relației dintre realitatea obiectivă și cea subiectivă conduce la evidențierea unui fenomen care generează apariția unei serii de factori determinanți, ce merită inventariați și investigați.

Scopul utilizării acestei metode de cercetare a fost acela de a vedea, prin ochii persoanelor

observate, normele și valorile care le-au determinat să parcurgă programul de studii al școlii postliceale militare, de a contextualiza evenimentele observate, pentru a fi corect înțelese, de a descrie persoanele observate, în scopul înțelegerii a ceea ce se întâmplă în instituția de învățământ, de a oferi un design de cercetare care să permită o investigație deschisă a aspectelor imprevizibile.

Observația s-a focalizat pe aspectele specifice școlii militare postliceale, pe contextul actual al parcurgerii unui program de studii care îmbină pregătirea militară generală și de specialitate cu o calificare profesională care să-i permită integrarea ușoară pe piața muncii civile. Din perspectiva tipului de observator, am ales varianta de a fi observator prezent și neimplicat, pe o perioadă de timp scurtă.

O primă întrebare s-a conturat în legătură cu motivul alegerii carierei militare: elevii au accesat programele de formare ale școlii militare postliceale, datorită siguranței și stabilității oferite de mediul militar sau datorită realității subiective care concordă cu valorile și credințele organizației furnizoare de educație?

O a doua întrebare s-a concentrat pe particularitățile subiecților cuprinși în lotul pentru studiu: elevii proveniți din colegiile militare sunt mai focusați și interesați de materiile specifice mediului militar, se adaptează mai ușor conținuturilor acestora, datorită culturii și valorilor organizaționale, acumulate pe parcursul studiilor anterioare, decât elevii din mediul civil?

Argumentul de bază invocat a fost acela că toți cei opt subiecți, absolvenți ai colegiului militar, și-au dorit, încă de la 14 ani, să îmbrace haina militară și să se desăvârșească în această profesie. În schimb, cei proveniți din mediul civil sunt mai atrași de materiile civile, se adaptează mai greu la rigorile și cerințele materiilor specifice mediului cazon, fiind, cel puțin la momentul observării, mai mult curioși decât dedicați, mai mult conduși de teama măsurilor coercitive decât proactivi. Majoritatea dintre ei argumentează prin faptul că diploma obținută la absolvire le oferă suficiente competențe pentru a practica o meserie în viața civilă, în cazul în care nu vor fi multumiți de ceea ce le va oferi locul de muncă în cadrul sistemului militar. Din punctul meu de vedere, sistemul militar, organizația în sine are nevoie de o resursă umană dedicată profesiei, o resursă umană

Tabel nr. 1

Vârsta	Sex	Religie	Etnie	Educație	Statut
12: 18 - 20 ani	16: băieți	17: ortodox	18: română	15: Liceu cu bacalaureat	0: căsătorit
15: 20 - 25 ani	2: fete	0: reformat	0: altele	2: Studii superioare în curs	18: necăsătorit
1: 25 - 30 ani		0: romano-catolic		1: Studii superioare finalizate cu licență	
		1: catolic			

profesionistă, dedicată și, de ce nu, chiar mândră de contribuția personală la dezvoltarea organizației din care face parte în cadrul sistemului militar.

De asemenea, observația a fost realizată în perioada 06-07.06.2022 în incinta școlii militare postliceale, în timpul desfășurării orelor de teorie, dar și în cadrul unei ședințe de instrucție.

Analizarea răspunsurilor, încadrate în cele patru stiluri de comunicare, conform Anexei, denotă faptul că subiecții se caracterizează prin stiluri de comunicare, orientate pe acțiune și oameni, și, într-o mai mică măsură, prin stiluri orientate pe idei și proces. Componenta definitorie într-o astfel de repartitie o constituie însăși ocupația de militar, care, prin specificul ei, solicită din partea acestora anumite trăsături și calități.

Acest lucru rezultă din analiza comportamentului și modului de comunicare al acestora în timpul desfășurării activității. O primă constatare este aceea că aceștia sunt sensibili la atitudinea șefului față de ei. Fie că este vorba despre un elogiu sau o admonestare, aceasta le influențează starea și modul de acțiune sau inacțiune. Atitudinea șefului față de subordonați, exemplul personal, metodele pe care le folosește în procesul de instruire și educare au un impact deosebit asupra elevilor.

O a doua constatare aduce în atenție tipologia subiecților; astfel, elevii proveniți dintr-un colegiu militar, respectiv cei șase subiecți din lotul pentru studiu, reacționează în mod diferit la solicitări față de cei proveniți din mediul civil. Am observat faptul că aceștia se organizează imediat, au putere de

reacție, sunt buni executați, dar și buni coechipieri.

O altă constatare, coroborându-le pe primele două, este că ceilalți subiecți își reglează conduita în funcție de grup, în situațiile în care acțiunile, comenzile sunt constituite astfel, dar și de realitatea subiectivă proprie. Conduita elevilor se reglează, pe de o parte, din exterior, prin cerințe, comenzi, ordine, sau din interior, prin convingerile și valorile asociate acestora. În situația în care între sistemul de convingeri și valori proprii și modul în care se comportă practic există o strânsă unitate, și, în același timp, prin conduită, se respectă integral sistemul de cerințe, rezultatul este integrarea într-un procent foarte mare în execuție. Din acest punct de vedere, s-au desprins două situații: în prima, s-au identificat doi subiecți care au dovedit că nu există corelare între comportament și normele vieții militare, a doua, în care restul subiecților au răspuns corespunzător întregului evantai de solicitări.

De aici, derivă alte două situații: **1)** cei doi subiecți care au dovedit un comportament neconcordan cu cerințele regulamentare dovedesc o realitate subiectivă, care nu achiesează cultura organizațională a sistemului și care, în timp, nu pot contribui la realizarea unei realități intersubiective, bazate pe întreg angrenajul de valori și convingeri. Subiecții pot răspunde pozitiv la solicitările pe linia obligațiilor lor, însă integrarea și angajarea în activități nu sunt susținute de convingerile proprii, ci de sistemul sancțional; **2)** comportamentul subiecților care concordă cu cerințele oficiale este generat de autoreglajul exercitat de propria conștiință, de convingerile personale privind necesitatea și

utilizarea diferitelor norme și reglementări.

O altă constatare care se desprinde este importanța pedagogului, întrucât nimic nu influențează mai mult decât modul în care sunt organizate, conduse și desfășurate toate activitățile, fie că este vorba despre o ședință de instrucție, un exercițiu, o activitate cultural-artistică.

De asemenea, motivația care a stat la baza alegerii făcute de elevi surprinde, pe de o parte, o alegere asumată de congruența dintre propria realitate (subiectivă) și realitatea școlii militare, în general (obiectivă), în procent de 33%, restul procentului fiind reprezentat de alegerea generată de siguranță și stabilitate. Interacțiunea grupului conduce la un transfer de personalitate, astfel încât, din realități subiective diferite, se construiește personalitatea grupului care conduce la realitatea intersubiectivă, care concretizează valorile și trăsăturile de caracter în comportamentul real, de zi cu zi, creând o imagine a ceea ce reprezintă profilul subofițerului/maistrului militar.

Observația sistematică mi-a permis să monitorizez comportamentele elevilor într-un mediu devenit aproape familiar atât în desfășurarea unei activități la clasă, cât și în desfășurarea unei pregătiri militare de specialitate. Culegerea datelor, furnizate de subiecți în cele două ipostaze, mi-au permis să conturez și să reconfirm nevoia de resursă umană autentică, care să dobândească, prin programele de formare, competențele necesare unei ocupații militare, plecând de la sarcinile și atribuțiile postului. Acest lucru conduce la ideea unei calificări profesionale care să ofere competențe generale și specifice mediului militar.

Rezultatele cercetării

Fiecare individ, prin propriul univers interior, se identifică constant cu un grup sau cu o comunitate. Construcția identității subiective începe cu cercetarea personală, dar și cu sortarea reprezentărilor exterioare, asupra cărora își dă asentimentul și doar a acelor care sunt comprehensive. Prima condiție a realizării atașamentului față de o echipă sau o comunitate este conștientizarea și recunoașterea realității subiective. Aceasta apare la confluența dintre impresiile transmise de exterior și trăirile involuntare care apar în interior. Realitatea subiectivă, prin calitățile sale – bunăvoință, libertate, rezistență la durere, simplitate, seriozitate, măreție sufletească –, este puterea individului, amprenta

sa. Se deduce astfel că „valorile sunt înrădăcinate, indiscutabil, în nevoile particulare ale fiecăruia” (Papadima 2021, 40). Dacă realitatea obiectivă este construită din lucruri exterioare nouă, acestea nu sunt nici bune, nici rele, sunt într-o poziție sau alta, în funcție de influența lor asupra noastră. Astfel, o entitate care alege un traseu profesional, în acord cu realitatea sa subiectivă, dacă există sinonimie între valorile proprii și cele instituționale care să îi corespundă, rezultă realizarea unei ocupații vocaționale. Iar dacă raporturile interumane conduc la realizarea unor grupuri și comunități, atunci se pun bazele realității intersubiective.

Radiografia efectuată la nivelul instituțiilor de învățământ susține faptul că percepția de la nivelul conducerii instituțiilor de învățământ militar, precum și de la nivelul catedrelor este un predictor al potențialului de evoluție a acestuia. În acest sens, realitatea subiectivă, conturată la nivel personal de fiecare actor implicat în procesul de transformare, are un rol esențial prin obligația implicită de a susține proiectul dincolo de aceasta, ținând cont, prin funcția deținută, de realitatea obiectivă, contribuind, în final, la revitalizarea sistemului de învățământ militar. Atât cei implicați la nivel de conducere, cât și cei care contribuie în mod practic la nașterea sa construiesc o realitate intersubiectivă, devin creatori de spirit, folosind o matrice personalizată, în funcție de potențialul emoțiilor, credințelor și filtrelor personale care devin proiect comun.

Se confirmă faptul că o confruntare între nivelul managementului strategic și nevoia de schimbare conduce la identificarea realității obiective, imparțiale care poate fi extrem de riguroasă, anevoioasă. Acest lucru se datorează în special mecanismului care este responsabil în schimbarea preconizată. Trecerea de la calificările profesionale actuale la cele militare impune, în primul rând, o analiză riguroasă și o proiectare strategică, care să evidențieze etapele procesului, mai ales prin prisma efectelor. Dată fiind amploarea proiectului, pe lângă responsabilitatea pe care o deține organizația furnizoare de educație, prin procesul de realizare și propunere a standardelor de pregătire profesională, precum și a întregului demers privind acreditarea noilor programe de formare, o mare responsabilitate revine și structurilor coordonatoare, care au atribuții în demersul de obținere a aprobărilor și reconfigurării elementelor de legislație din domeniu.

Încrederea în aceleași valori îi determină pe oameni să se asocieze, să colaboreze, sub forma unei comunități sau forțe care armonizează acțiunile și conduc la un mod de viață privilegiat. Așadar, fiecare individ trebuie să-și practice îndatoririle în mod conștient, adică să facă în domeniul vieții profesionale ceea ce trebuie să facă, considerând binele moral, ca valoare absolută.

Concluzii

Schimbarea, privită din perspectiva modernizării sistemului de învățământ militar, a fost analizată sub aspectul efectelor pe care aceasta le implică, nu doar în ceea ce privește dimensiunea legislativă, arhitectura curriculară, resursele de toate tipurile, ci și provocarea de a recunoaște realitățile subiective ale tuturor actorilor implicați în procesul de instruire și educație, de a le valoriza și a susține construcția realității intersubiective, centrate pe valorile și credințele militare, acordate culturii organizaționale a școlii militare postliceale. Dincolo de atingerea obiectivelor, de susținerea reciprocă, de resurse și cunoaștere, importanța elementelor care conduc la construcția unei relații solide, pe baza încrederii reciproce, a respectului și a onestității, constituie resurse inestimabile. Munca în echipă și dărâmarea barierelor, responsabilizarea fiecărui angajat pentru serviciile realizate, loialitatea în primul rând față de instituție, dar și față de beneficiari, valorizarea inovației, toate acestea indică faptul că o astfel de abordare conduce la creșterea calității educației, ca un model ce poate fi adoptat doar voluntar, la nivel individual și organizațional, nefiind vorba niciodată despre calitatea educației altuia, ci despre calitatea propriei activități.

În acest sens, școala militară postliceală dezvoltă cerințe generale care pot face diferența între organizații: dezvoltarea unei culturi organizaționale proprii, investiția în oameni, existența unor politici și strategii, a unor planuri privind calitatea educației, cunoașterea clară a rolurilor și a responsabilităților, precum și planificarea pe termen lung.

Progresul, îmbunătățirea, optimizarea trebuie văzute ca procese permanente, deci înțelese dinamic, și nu static. Acest lucru este consonant cu evoluția societății în ultimele decenii: schimbarea a devenit permanentă, din ce în ce mai rapidă și imprevizibilă. Școala este văzută ca un loc stabil în care valorile umane sunt păstrate și transmise noilor generații, rolul acesteia fiind de a asigura

continuitatea culturală sau de a-și configura și asuma propria cultură organizațională. Însă, în întreaga lume, a devenit evidentă discrepanța dintre ceea ce susține și transmite școala și ceea ce are nevoie o persoană sau națiune pentru a supraviețui într-o societate aflată în continuă schimbare. Ca atare, adaptarea filozofiei instituțiilor de învățământ la noile realități este tot mai puternică.

Acest proces are la bază nu doar nevoia implicită, derivată din obligația inerentă la schimbare, ca forță incontrollabilă în provocări care pot fi gestionate, ci are ca fundament și alte cauze. Pandemia a condus, surprinzător și dureros, la schimbări care au determinat individul și societatea la restartarea tuturor credințelor și obiceiurilor anterioare. Agilitatea și adaptabilitatea sunt doar două dintre calitățile care trebuie țesute în fibra oricărei organizații astfel încât schimbarea să vină în mod natural și lejer.

Foarte importante în acest proces sunt comunicarea cu privire la nevoia de schimbare, la impactul și beneficiile aduse de organizație, precum și sprijinirea și încurajarea celor implicați în procesul schimbării, prin participarea efectivă la aceasta. Din această perspectivă, trecerea la furnizarea programelor de formare exclusiv militare, prin parcurgerea demersului privind recunoașterea ocupației militare și a calificărilor profesionale aferente, răspunde nevoilor identificate din răspunsurile primite la prima întrebare. Astfel, se creează un proiect colectiv care trebuie însoțit de o riguroasă planificare, de resurse și de cercetare.

Rezultatele studiului demonstrează faptul că realitatea nu poate fi cunoscută în sine și nu este singulară, confirmând existența a cel puțin două realități, obiectivă și subiectivă, însă vitală, mai ales pentru sistemul de învățământ militar, este cea construită din interacțiunile dintre indivizi – realitatea intersubiectivă. Aceasta este reprezentarea realității sociale, care face trecerea de la metodele cantitative pentru studierea naturii reale a unei ipostaze la cele calitative pentru studierea caracterului relațional al realității construite, de la observator neutru al realității la unul implicat, la relația pe care lumea cunoscută o construiește cu cei care acumulează cunoștințe despre ea și, mai ales la știință, ca proces social sau activitate relațională. Să nu uităm faptul că structura, tehnica și modelele nu sunt inamicii creativității, ci sunt izvorul și temelia ei.

BIBLIOGRAFIE

- Adams, Craig. 2020. *Cele șase secrete ale inteligenței – de ce educația modernă nu ne învață să gândim cu propria minte*. București: Publica.
- Harari, Yuval Noah. 2015. *Homo deus – scurtă istorie a viitorului*. București: Editura Polirom.
- Iosifescu, Șerban. 2022. „Despre reformă, politici publice și privatizare în educație.” <https://serbaniosifescu.ro/2022/08/01/despre-reforma-politici-publice-si-privatizare-in-educatie/>.
- Marcus, Aurelius. 2018. *Gânduri către sine însuși*. București: Editura Humanitas.
- Ministerul Apărării Naționale. 2021. „Strategia militară a României”. <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/08/STRATEGIA-MILITARA-A-ROMANIEI-1.pdf>.
- Ministerul Educației. 2022. „Legea învățământului preuniversitar. România educată.” *proiect*. https://www.edu.ro/sites/default/files/_fi%C8%99iere/Minister/2022/proiecte%20legi%20educatie%20consultare%20publica/invatamant_preuniversitar/Proiect_Lege_invatamant_preuniversitar_Ministerul_Educatiei_2022.pdf.
- Noica, Constantin. 2019. *Interpretări la Platon*. București: Humanitas.
- Papadima, Liviu. 2021. *Învățătura de minte*. București: Editura Art.
- Tecos, Henri François. 1943. „Războiul, armata și psihologia experimentală.” *Revue Militaire Suisse*, nr. 1. RSEM nr. 2095, Arhivele Naționale Militare.
- Vlăsceanu, Mihaela. 2003. *Organizații și comportament organizațional*. București: Editura Polirom.

ANEXĂ

Fișa de observație a grupului-țintă

Data: ...

Coduri subiecți:

Ora începerii experimentului:

Ora terminării experimentului:

Etapă de familiarizare:

Identifică comportamentul:

Ce face subiectul?

Clarifică stilul de comunicare:

Cum răspunde subiectul?

Măsoară scopul:

Cum își argumentează motivația subiectul?

Cum a ales cariera militară subiectul?

Orizontul temporar	Înainte experimentului	În timpul experimentului	După experiment
Durata intervențiilor			
Intreruperi			
Enunțuri categorice			
Ton autoritar			

Grila de observație sistematică a grupului-țintă

Stilul de comunicare al subiecților	Caracteristicile stilurilor de comunicare	Subiectul 1	Subiectul 2	Subiectul 3	Subiectul ...	Subiectul 18
Stil centrat pe acțiune	Subiectul vorbește despre rezultate, obiective, mersul înainte, realizări, schimbare, decizii					
	Subiectul este direct, hotărât, sare de la o idee la alta, energic					
Stil centrat pe proces	Subiectul vorbește despre fapte, planificare, experimente, detalii					
	Subiectul este logic, neemotiv, răbdător, precaut					
Stil centrat pe oameni	Subiectul vorbește despre oameni, sentimente, credințe, valori, speranțe, relații					
	Subiectul este spontan, empatic, emoțional, sensibil, înțelegător					
Stil centrat pe idei	Subiectul vorbește despre oportunități, noutăți, proiecte nuanțate, potențial					
	Subiectul este creativ, plin de idei, greu de înțeles, nerealist, agasant					